

Met mijn eerste scheikundedoos blies ik mijn hond op, met de tweede doos mijn kamer, met de derde ons huis.

‘Dit kan zo niet langer, Himmelchen,’ zei papa. ‘Je kunt niet de rest van je leven dingen blijven opblazen.’

‘Maar niemand was thuis, papa.’

‘Al onze spullen zijn weg.’

‘Niemand is gewond.’

‘En Churchill is ook dood.’

Ik lag in een zaaltje in het Triemliziekenhuis. In het bed naast mij lag een jongen met schilfers en korstjes op zijn armen. De schilfers waren van een ziekte, de korstjes van het krabben. De hele dag at hij bonbons. Als er weer een doos leeg was, riep hij de zuster en kreeg hij een nieuwe.

‘Wat heb jij?’ vroeg ik toen ik net in het zaaltje lag.

‘O, alles,’ antwoordde de jongen, en stopte een bonbon in zijn mond. Later die dag bood hij mij een bonbon aan, maar die heb ik geweigerd. Zijn hele bed lag bezaaid met schilfers, ik wilde niet besmet raken.

Papa inspecteerde het gips om mijn linkerbeen. Hij klopte erop met een klein hamertje en luisterde of het goed was aangebracht. Papa was dokter. Overal had hij een koffer bij zich met medische instrumenten. Het hamertje gebruikte hij om reflexen te testen, maar gips kon er ook goed mee worden onderzocht. Na het been bekeek hij mijn handen, die tijdens de ontploffing waren geschaafd, en de schrammen op mijn gezicht.

‘Prutswerk,’ zei hij.

‘Is het niet goed, papa?’

Papa legde het hamertje in zijn koffer en staaarde naar het plafond. ‘Dit is geen ziekenhuis, jongen. Dit is een slachthuis.’

Churchill was mijn konijn. Eigenlijk was het mama’s konijn, maar ik zorgde ervoor, omdat mama telkens vergat dat ze een konijn had gekocht. Voor de planten in huis zorgde ik ook, en de tropische vissen in ons aquarium gaf ik elke ochtend een beetje voer. Dat de vissen de ontploffing ook niet hadden overleefd, had ik al gehoord. Ik vond het niet zo erg. Dieren moeten vrij zijn, niet in kooien, hokken en aquaria worden gestopt. De dood van mijn hond Wopper, een paar weken daarvoor, betreurde ik wel. Ik had hem als puppy gekregen op mijn tweede verjaardag. Toen was hij nog klein en pluizig als een bolletje wol. Een jaar later was hij nog steeds pluizig, maar zo groot als een kalf. We waren onafscheidelijk. Wopper had zich aan mij gehecht en ik aan hem. Bij ons thuis werd weinig gehecht. In huizen van andere kinderen werd volop gehecht, in sommige huizen zelfs iets te veel; in ons huis was er van hechten geen sprake. Papa was druk met zijn patiënten, mama las een boek of lag versuft in bed, en oma Rosalinde bezocht cafés en restaurants, waar ze tegen de obers en klanten riep: ‘Mijn zoon is onschuldig, ik wil dat u dat goed begrijpt.’ Als oma Rosalinde thuiskwam en ik was toevallig in de buurt, gaf ze mij een zoen op mijn wang en een aai over mijn bol. Dat was het enige moment waarop er gehecht werd in ons huis. Ik vermoed dat ik daarom die hond heb gekregen. Honden zijn zeer bedreven in het hechten, en ik had er dringend behoefte aan. Die behoefte is Wopper zes jaar later fataal geworden, toen ik in mijn kamer een scheikundig proefje uitvoerde en de eerste ontploffing plaatsvond. Wopper stond er met zijn neus bovenop, zoals hij altijd overal met zijn neus bovenop stond. Ik had hem een paar

keer weggeduwd. Ik had gehoord dat proefjes gevaarlijk waren en ik wilde niet dat Wopper gewond zou raken. Maar Wopper liet zich niet wegduwen. Hij was mijn beste vriend, hij woog vijftien kilo, en na de knal lag hij doodstil op de vloer. Zijn snuit was blauw, zijn haren waren weg. Ik was ook blauw. Mama heeft uren geboend om me weer schoon te krijgen. Die avond groef papa een kuil in de tuin en hebben we afscheid genomen van Wopper.

‘Aan dat gips mankeert niets, meneer Grünewald.’

Papa had een dokter opgetrommeld en deed zijn beklag. Hij maakte zoveel kabaal dat er nog een dokter en twee zusters kwamen kijken.

‘Dókter Grünewald,’ bulderde papa. ‘Ik ben dókter, geen idioot die je met een smoesje kunt afschepen.’

‘Niemand wil u afschepen,’ zei de dokter. ‘Dit is het beste en modernste ziekenhuis van Zürich, uw zoon is bij ons in goede handen.’

Papa greep de dokter bij de revers van zijn jas en trok hem naar zich toe. ‘Waar zijn de röntgenfoto’s? Ik wil de röntgenfoto’s zien.’

Een zuster haalde de foto’s. Er was een bewaker gearriveerd. Hij moest papa tot bedaren brengen, maar toen hij zag dat mijn vader een kop groter was dan hij, besloot hij de situatie nog even aan te kijken.

De dokter pakte een röntgenfoto en hield hem tegen het licht. ‘Daar,’ zei hij, wijzend op een dun streepje, ‘daar zit de breuk.’

‘Hoe noemen we zo’n breuk?’ vroeg mijn vader, die ook naar de foto had gekeken. Hij schreeuwde niet meer. Nu de foto’s er waren, wist hij dat hij gelijk zou krijgen.

‘Een fractuur van de tibia, ook wel het scheenbeen genoemd,’ antwoordde de dokter.

‘En waar zit het gips?’

Papa en de dokter keken naar mijn been, dat van mijn lies tot de tenen in het gips zat.

‘Overal,’ mompelde de dokter.

‘Iets luider graag.’

‘Overal, dokter Grünewald.’

Het werd stil in het zaaltje. De twee zusters en de andere dokter gingen ervandoor. De bewaker bleef staan, hij had geen verstand van fractures.

‘Waarom?’ vroeg papa aan de dokter.

‘Waarom wat?’

‘Waarom zoveel gips?’

‘Ik weet het niet.’

‘Is mijn zoon een mummie?’

‘Nee, meneer.’

‘Wordt hij morgen in een piramide begraven?’

De bewaker schoot in de lach. De jongen met de schilfers stak nog een bonbon in zijn mond. Ik keek naar mijn been, het begon te jeuken.

‘Het spijt me,’ zei de dokter, ‘er is een fout gemaakt.’

‘Dat klopt,’ zei papa, ‘een jaar of tien geleden, toen u uit een apenkooi in de dierentuin bent ontsnapt en een witte jas aantrok.’

Van oma Rosalinde kreeg ik een nieuwe scheikundedoos. Ze zag dat ik in de put zat en wilde me opvrolijken. Ik nam de doos mee naar mijn kamer en ging onmiddellijk aan de slag. De ontploffing had iets in mij losgemaakt. De gedachte dat ik dingen kon opblazen wond me op, ik verlangde naar meer.

De tweede ontploffing, nog geen week later, maakte een einde aan mijn kamer. Mijn bureau, mijn bed, de radio, de ramen, de kledingkast, alles was naar de knoppen. Ik zat op de vloer, zo zwart als roet.

‘Kan ik daar iets mee winnen?’ vroeg ik aan mama, die mij in het ligbad had gezet en met een zachte spons mijn gezicht en armen waste. Mijn haar had ze al gedaan, daar was weinig meer van over.

‘Nee, Hemeltje,’ zei mama, ‘met ontploffingen kun je niets winnen.’

Als we met z’n tweeën waren, spraken we altijd Nederlands. Met papa en oma Rosalinde sprak ik Duits, met mama sprak ik Nederlands. Dat was ons geheime taaltje, een mysterieuze code die niemand kon ontcijferen.

De derde scheikundedoos kreeg ik van papa. Hij had een nieuwe kamer voor me ingericht in de kelder. Op de vloer lagen witte tegels, aan de muren hingen posters van grazende koeien en het plafond was van gewapend beton. Mocht ik weer een ontploffing veroorzaken, dan zou het huis tenminste gespaard blijven, zei papa.

Als hij dat laatste niet had gezegd, zouden we waarschijnlijk tot in lengte van jaren in ons oude huis hebben gewoond, maar de behoefte om papa’s ongelijk te bewijzen was te groot.

Achteraf zei mama dat papa het met opzet had gedaan. Hij wilde zien uit welk hout ik was gesneden, of ik een doorzetter was of een opgever, een winnaar of een verliezer. Papa had grote plannen met de mensheid en hij hoopte dat ik daar deel van zou uitmaken. Daarvoor moest ik eerst de test doorstaan die hij voor mij had bedacht: een derde ontploffing, een laatste daverende donderslag die aan alle twijfel een einde moest maken.

Ik raadpleegde twee boeken uit papa’s kantoor. In het eerste boek las ik dat gewapend beton lastig te kraken is, in het tweede boek las ik hoe het moest. Met wat extra chemicaliën van de drogist en een fles alcohol brouwde ik een mengsel waarmee ik de juiste knal kon veroorzaken.

Op de bewuste dag was iedereen weg. Papa legde huisbezoekjes af, mama zat bij de kapper en oma Rosalinde bezocht een café. Ik had twee jassen en een paar laarzen aangetrokken, en een oude brommerhelm van papa opgezet. De fles met het brouwsel stond op mijn bureau. Ik hoefde er alleen nog een scheutje aan toe te voegen en weg te rennen. Alle deuren naar de straat stonden open, er kon niets misgaan.

Toen ik heel voorzichtig het scheutje in de fles goot, begon de vloeistof te bruisen en te kolken. Ik draaide me om, rende naar de deur en werd door de knal naar buiten geblazen. Bij de landing op het trottoir aan de overkant van de straat sloeg mijn linkerscheenbeen tegen de stoeprand en bezeerde ik mijn gezicht en handen.

Papa droeg me het ziekenhuis uit. Mijn been zat nog in het gips en stak als een vlaggenmast schuin omhoog.

‘Opgepast,’ riep hij, ‘gevaarlijk vervoer in aantocht.’

We hadden al een dokter, twee bezoekers en een verpleegster geraakt, de anderen konden net op tijd bukken. Ik schaterde het uit. Papa had ook plezier, er vond weer een stukje hechting plaats.

Op de parkeerplaats legde papa mij op de achterbank van onze auto en deed het portier dicht. Toen hij achter het stuur zat, at hij een reep chocola. Ik kreeg er twee. Ik moest nog groeien, zei hij.

Terwijl ik mijn laatste reep verorberde, draaide papa zich om en keek me ernstig aan. ‘Luister, Himmel,’ zei hij. ‘Vanaf nu gaan we geen dingen meer stukmaken, maar heel. Begrijp je dat, jongen?’

‘Ja, papa.’

‘Geen ontploffingen meer.’

‘Goed, papa.’

‘Geen vernielingen meer.’

‘Komt in orde, papa.’

‘Vanaf vandaag maken we alleen nog dingen heel.’

‘Welke dingen, papa?’

Papa graaide de laatste blokjes chocola uit mijn hand en propte ze in zijn mond. ‘Mensen,’ brabbelde hij. ‘Alles wat stuk is aan mensen, maken wij weer heel.’

Ik was acht jaar. Tot dan toe had mijn leven in het teken gestaan van het opblazen en vernielen van dingen. Mijn ouders vernielden ook dingen, bij voorkeur elkaar. Van hen had ik het geleerd: de kunst en de schoonheid van destructie. Na de derde knal hebben we die methode achter ons gelaten, ze vertoonde te veel gelijkenis met ons huis dat in puin lag. We begonnen opnieuw. Mijn ouders gingen dingen heel maken en ik trad in hun voetsporen. Ik zou de beste heelmaker ter wereld worden. Ik, Himmel Christiaan Grünewald, zou de geschiedenis in gaan als de enige en ware heelmester.

2

We betrokken een nieuw huis in Fluntern, een nette buitenwijk van Zürich. Het was een voormalig hotel en stond al jaren te koop. De makelaar wilde het laten slopen omdat het te oud was, maar toen papa voorstelde het huis voor een redelijke prijs te huren, ging de makelaar akkoord.

Op de begane grond bevonden zich drie kleine kamers, een kantoor, een receptie, een ruime eetzaal en een keuken. De eerste etage telde zes grote kamers, twee badkamers en een bruidssuite. De bruidssuite had een eigen badkamer met bubbelbad. In de kelder stonden een pingpongtafel en een kapotte flipperkast.

‘Dit is het,’ zei papa, ‘hier gaat het gebeuren.’

We zaten in de eetzaal. Al het meubilair stond er nog en de tafels waren keurig gedekt, alsof de hotelgasten elk moment konden binnenkomen. De sfeer was naargeestig, maar dat kon ook aan mij liggen. Toen een dokter in het Universiteits-ziekenhuis het oude gips van mijn been had verwijderd en een nieuw gipsverband om mijn onderbeen had aangebracht, kreeg ik een potje pillen mee tegen de pijn. Van die pillen ging ik raar dromen en voelde ik soms een beklemmend gevoel opkomen. Zo’n gevoel had ik ook in de eetzaal van het hotel. Ik was ervan overtuigd dat het er spookte, dat er geesten van dode hotelgasten ronddoelden om ons de stuipen op het lijf te jagen.

‘Wat gaat hier gebeuren, Karl?’ vroeg oma Rosalinde. ‘Gaat Himmel hier een atoombom bouwen en Europa van de kaart blazen?’

Mama lachte. Ze wist wat papa van plan was met het hotel. Iedereen wist wat papa van plan was, maar oma Rosalinde had een paar borreltjes op en vond het leuk om papa te pesten. Sinds de ontploffing woonde ze in een pension naast een café. In het pension sliep ze, in het café dronk ze en zei ze tegen de andere gasten dat haar zoon onschuldig was. Wij woonden bij tante Annelise. Ze was het zusje van papa en werkte als psycholoog in een gekkenhuis. Sinds wij bij haar woonden, was het thuis ook een gekkenhuis, maar daar had tante Annelise geen last van. ‘De hele wereld is gek,’ zei ze, ‘daar moeten we ons bij neerleggen.’

Van de verzekeringsmaatschappij hadden we een zak geld gekregen. Eerst wilden ze geen cent betalen. We hadden ons oude huis zelf opgeblazen en konden geen aanspraak maken op een vergoeding. Papa was furieus. Hij zette me weer op de achter-

bank van de auto, reed naar het gebouw van de verzekeringsmaatschappij en droeg me naar de kamer van de directeur.

‘Dit is mijn zoon,’ zei papa, nadat hij mij op het bureau had gelegd. ‘Hij is acht jaar en lijdt aan een destructieve persoonlijkheidsstoornis. We houden hem dag en nacht in de gaten, maar soms ontsnapt hij aan onze aandacht en doet hij gekke dingen. Moeten wij daarvoor worden gestraft? Moet mijn zoon dan maar in een gesticht worden gestopt? Is dat wat u wilt, meneer de directeur?’

Ik slaakte een paar dolle kreten en zwaaide met mijn armen. In de auto had papa uitgelegd wat ik moest doen. Het ging om onze toekomst, zei hij, onze plannen mochten niet in gevaar komen.

De directeur stond verschrikt op. ‘Wat heeft dit te betekenen?’ vroeg hij. ‘Wie bent u?’

Ik begon te krijsen. Met mijn rechterbeen maaide ik fotolijstjes en pennen van het bureau. De kunst van destructie kent vele vormen. Van de slechte hadden we afscheid genomen, de goede bleef ik gebruiken als de situatie erom vroeg.

‘Alstublieft, meneer,’ zei papa. ‘Nu ziet u met eigen ogen waar wij al acht jaar onder lijden. Dat wens je je ergste vijand nog niet toe.’

Een spichtige secretaresse kwam de kamer binnen. Ze gaf de directeur een map en zei dat de politie onderweg was.

‘Heel verstandig, juffrouw,’ zei papa, ‘Laat de politie dit smakeloze zaakje maar oplossen.’

De secretaresse vluchtte naar buiten, de directeur bladerde snel door de map. Papa knipoogde naar me, ik legde mijn handen op mijn buik en begon hevig te kreunen. Zo had ik mijn ouders al veel dure restaurantrekeningen bespaard, door tijdens het toetje een acute maagpijn te ensceneren en de kok van voedselvergiftiging te betichten.

‘Goed, meneer,’ zei de directeur, die uit voorzorg bij het raam was gaan staan, ‘wij zullen de schade vergoeden, op voorwaarde dat uw zoon door onze psycholoog wordt onderzocht.’

Papa ging akkoord, pakte me van de tafel en liep de kamer uit. Als beloning voor mijn acteerwerk kreeg ik een stuk Sachertorte bij Conditorei Schober.

In de eetzaal van het hotel vouwde papa een plattegrond uit op de tafel. Mama had koffie en thee gezet, ik kreeg een flesje Pepsi en oma Rosalinde een glas Killepitsch. Tante Annelise was er ook. Zij maakte ook deel uit van papa’s plannen met de mensheid.

‘Hier komt mijn spreekkamer,’ zei papa, ‘hier komt de spreekkamer van Annelise, daar komt de receptie en daar de wachtkamer. De eetzaal wordt verbouwd tot woonkamer en de keuken wordt opgeknapt.’

We volgden papa’s wijsvinger van de ene kamer naar de andere. Hij had elke ruimte gedetailleerd uitgetekend, compleet met meubels en patiënten.

‘Waarom maar één wachtkamer?’ vroeg mama. ‘Waarom moeten jouw patiënten bij die van Annelise zitten?’

‘Mijn patiënten hebben geen wachtkamer nodig,’ zei tante Annelise. ‘Ik werk strikt op tijd, daar houden ze rekening mee.’

‘Ook de zware gevallen?’

‘Juist de zware gevallen. Die verlangen naar orde in hun hoofd, en tijd schept orde.’

Oma Rosalinde knikte. Ze was zelf een zwaar geval en zei dat de wijzers van de klok haar strak in het gareel hielden.

Papa legde een tweede plattegrond op tafel. ‘Dit is de eerste etage,’ zei hij. ‘De bruidssuite is voor Louise en mij, deze kamer is voor Annelise, deze voor oma en deze voor Himmel.’

‘Ik wil niet aan de straat wonen,’ zei oma Rosalinde. ‘Er is altijd herrie op straat, daar kan ik niet tegen.’

‘Dan ruilen we wel,’ zei tante Annelise. ‘Ik vind straatgeluiden gezellig.’

Mijn kamer lag ook aan de straat. Ik was blij dat tante Annelise naast mij kwam wonen. Oma Rosalinde snurkte als een beer, en als ze nachtmerries had, zette ze de boel op stelten.

‘De andere drie kamers zijn voor opgenomen patiënten,’ vervolgde papa, ‘de grote badkamer is voor jullie en de tweede badkamer wordt verbouwd tot vierde patiëntenkamer.’

‘Gaan ze herrie maken, die patiënten?’ vroeg oma Rosalinde.

‘Nee, mama. Er komt een deur tussen ons deel van de etage en dat van de patiënten. We zullen er ongestoord kunnen wonen.’

De derde plattegrond was van de kelder. Daarin zou papa’s laboratorium worden gevestigd. De flipperkast ging weg, de pingpongtafel bleef staan. Ik wilde graag leren pingpongen en pingpongekampioen van Zürich worden.

Het gesprek met de verzekeringspsycholoog duurde niet lang. Hij had mijn dossier gelezen en was op de hoogte van mijn vernielzucht.

‘Waar komt dat vandaan, jongen?’ vroeg hij. ‘Waarom ben je zo boos?’

‘Waarom bent u niet boos?’

‘Hoe bedoel je?’

‘U bent psycholoog, u praat de hele dag met sombere mensen, maar u geneest niemand. Daar zou u boos om moeten zijn.’

De psycholoog fronste zijn wenkbrauwen. Ik keek naar papa, die op een kruk naast me zat. Thuis hadden we het gesprek geë oefend, ik wist precies wat ik moest zeggen, vooral de moeilijke woorden. Die zijn heel belangrijk, benadrukte papa, met moeilijke woorden snoer je wijsneuzen de mond.

‘Ligt u nooit wakker ’s nachts?’ vervolgde ik. ‘Kunt u goed slapen als er weer een patiënt uit het raam is gesprongen? Denkt u nooit aan al die zieke mensen die u niet kunt genezen?’

‘In mijn vak gaat het niet om genezen, jongen.’

‘Waar gaat het dan om?’ schreeuwde ik. ‘Als u geen mensen kan genezen, wat zit u hier dan te doen?’

‘Een beetje rustig, jongen,’ reageerde de psycholoog ongemakkelijk.

Ik stond op en mepte een klokje van zijn bureau. ‘Ik zal u vertellen wat u zit te doen, meneer de psycholoog: uw zakken vullen, mensen in nood een poot uitdraaien, zodat u in een vette villa kunt wonen en dikke auto’s kunt kopen. Vuile oplichter, viespeuk, smeerlap.’

Schreeuwend en vloekend sloeg ik alles van het bureau en begon naar de psycholoog te spugen. Hij moest kennismaken met mijn razernij, had papa gezegd, in alle denkbare vormen.

Even later zaten we weer in de auto. De psycholoog had de diagnose in mijn dossier bevestigd en beloofde dat de schade snel zou worden vergoed. In Conditorei Schober verschalkten papa en ik een halve Sachertorte.

De plattegronden verdwenen opgevouwen in papa’s binnenzak. Mama had een fles champagne geopend. Er werd geproost en gelachen. Ik kreeg een slokje champagne van oma. Het smaakte naar lauwe pis met bubbels.

‘Dan gaan we nu over tot de taakverdeling,’ zei papa. Hij ging staan en spreidde zijn armen theatraal uit, alsof hij een lied ging zingen. ‘Annelise en ik gaan de gekken en de zieken behandelen, Louise wordt mijn verpleegster, oma Rosalinde runt de receptie en Himmel wordt mijn leerling en assistent.’

‘Hoeveel dagen in de week moet ik werken?’ vroeg oma Rosalinde.

‘Hoeveel dagen wil je werken?’

‘Drie. Ik ben een oud mens, ik heb recht op rust en vertier.’

Tante Annelise schonk het laatste scheutje champagne in oma’s glas. Ik had de kurk gevonden en stopte hem in mijn mond.

‘Een extra receptioniste regel ik wel,’ zei mama, ‘en op vrijdag ga ik naar de kapper. Een verpleegster met onverzorgd haar is een aanfluiting.’

‘Perfect,’ zei papa, die weer ging zitten, ‘dan is het heelteam compleet.’

Ik spuugde de kurk op tafel en vroeg wat een heelteam is.

‘Dat zijn wij, Himmelchen,’ antwoordde papa trots, ‘de harde kern van de roemruchte Grünewald Kliniek.’

3

De verbouwing zou vier maanden duren. Met het geld van de verzekering kon alles op tijd worden betaald, inclusief een serre aan de achterzijde van het gebouw. De oude serre was verrot en mama had aangedrongen op een nieuwe. Ze wilde elke dag ten minste een uur in de zon zitten, zei ze, vooral in de herfst en de winter. Oma Rosalinde wilde ook in de zon zitten, maar in cafés en restaurants is zonlicht ver te zoeken.

Ik weet niet hoeveel geld we van de verzekering hebben gekregen en hoeveel de verbouwing heeft gekost. Papa sprak over veel dingen, maar nooit over geld. Het gaat erom wat we ermee doen, was zijn motto, niet hoeveel we hebben. Mama had een ander motto. Zij beheerde de financiën en zag erop toe dat de inkomsten en de uitgaven in balans bleven. Toch lukte het papa om geregeld meer uit te geven dan er binnenkwam. De hevige ruzies die daardoor ontstonden, resulteerden vaak in